
Obecné výklady o jazyce

Jazyk a řeč, jazykové rodiny, spisovný a nespisovný jazyk,
norma, kodifikace, jazykověda.

Jazyk a řeč

Jazyk - souhrn výrazových a významových prostředků užívaný k dorozumívání mezi příslušníky určitého národa. Hovoříme proto o jazyku- národním.

Řeč - je schopnost člověka pomocí zvuků vyjadřovat obsah našeho vědomí a myšlení.

Jazykové rodiny

Jazyky se podle své příbuznosti rozdělují do jazykových rodin (skupin).

Zeměpisně nejrozšířenější jazykovou rodinou jsou **indoevropské jazyky**. Jsou příbuzné a vydělily se ze společného prajazyka.

česky	latinsky	francouzsky	anglicky	italsky	romsky
nový	novus	nouveau	new	nuovo	nevo
sestra	soror	la soeur	sister	la sorella	phen

Indoevropská rodina (její podskupiny)

- 1) jazyky slovanské (ukrajinština, slovinština, chorvatština, slovenština, čeština)
  - 2) jazyky germánské (němčina, holandština, vlámská, frízština, angličtina, dánština)
  - 3) jazyky románské (rumunština, italština, rétorománština, francouzština, provensálština)
  - 4) jazyk albánský
  - 5) keltské jazyky (irština, welština, bretonština)
  - 6) latina
  - 7) řečtina
  - 8) arménština
  - 9) íránské jazyky (perština, kurdština, afgánština, osetština, tádžičtina)
  - 10) indické jazyky (hinština, bengálština, urdština, romština)
-

Slovanské jazyky

- náleží do skupiny jazyků indoevropských. Jejich základním rysem je ohýbání (skloňování, časování). Všechny slovanské jazyky mají původ ve společné praslovanštině.
  - dělíme je:
    - a) jihoslovanské - slovinština, chorvatština, makedonština, srbština, bulharština.
    - b) východoslovanské jazyky - ruština, ukrajinština, běloruština.
    - c) západoslovanské jazyky - čeština, slovenština, polština, lužická srbština
-

Esperanto

Útvary národního jazyka

- 1) **Spisovné útvary** - užívá se v oblastech oficiálního styku, na úřadech, ve školách, v médiích, v odborné a převážně také v umělecké literatuře. Jeho mluvené podobě říkáme hovorová čeština.
  - 2) **Nespisovné útvary** - od spisovného se liší specifickou slovní zásobou.
    - a) zeměpisné rozrůznění - nářečí (dialekty), nadnářečí (interdialekty)
    - b) sociální rozrůznění - profesní mluva, slang, argot
-

Dialekty

česká nářečí	Dej mouku ze mlejna na vozejk.
středomoravská - hanácká nářečí	Dé móku ze mléna na vozék.
moravskoslovenská nářečí	Daj múku ze mlýna na vozík.
slezská nářečí	Daj muku ze mlyna na vozik.

Rozdíly mezi jednotlivými oblastmi se pozvolna stírají a vznikají tzv. nadnářečí (interdialekty)

Norma a kodifikace

Spisovný jazyk je závazný pro všechny jeho uživatele a nelze jej libovolně měnit. Jeho užívání by mělo být v souladu s jazykovou normou.

NORMA SPISOVNÉHO JAZYKA - soubor ustálených jazykových zákonitostí kolektivně (společensky) pocíťovaných jako závazné.

KODIFIKACE - je zachycení a uzákonění normy spisovného jazyka v jazykových příručkách.

Jazykověda - lingvistika

- je věda, která zkoumá a popisuje jazyk, jeho strukturu a užívání.

Jednotlivými složkami jazyka se zabývají jazykovědné disciplíny:

- 1) Nauka o slovní zásobě a o významu slov (lexikologie, sémantika), nauka o tvoření slov a stavbě slov (derivatologie).
  - 2) MLUVNICE (gramatika) - nauka o zvukové stránce jazyka (fonetika, fonologie) a nauka o grafické stránce jazyka (grafémika), tvarosloví (morfologie), skladba (syntax).
  - 3) NAUKA O SLOHU (stylistika)
-